MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tas-27 ta' Gunju, 2008

Appell Civili Numru. 547/2003/1

George Cini

v.

George Felice u b'digriet tal-14 ta' Marzu 2008, stante l-mewt ta' l-istess George Felice fil-mori tal-kawza, il-gudizzju gie trasfuz f'isem Giorgia Felice, Carmela Felice, Giuseppe Felice u Emanuele Felice

Il-Qorti:
Rat ic-citazzjoni pprezentata mill-attur li tghid hekk:
"Illi l-attur kien kera minghand il-konvenut il-fond numru 18 (gja` 40), Triq Santa Maria, Qormi bil-kera ta’ tlettax (13)-il

lira Maltin kull sitt xhur u dan kien ilu jsir ghal snin twal. Illi din kienet l-unika residenza ta' l-attur;

"Illi fit-23 ta' Ottubru 1996 il-konvenut George Felice kien talab permezz ta' rikors fil-Bord li jirregola l-Kera l-izgumbrament ta' l-attur odjern mill-fond imsemmi;

"Illi fit-28 ta' Gunju 2001, il-Qorti ta' l-Appell kienet cahdet l-istess talba bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra r-rikorrent appellat illum konvenut (kopja tas-sentenza ta' l-Appell annessa mac-citazzjoni u mmarkata Dok.A.);

"Illi xi xhur wara, il-konvenut kien avvicina lill-attur u kien talbu sabiex jiffirmalu karta li l-konvenut iddeskriva li kienet torbot lill-attur sabiex ma jdahhal lil hadd izjed jabita mieghu fil-fond ***de quo*** (Dokument anness mac-citazzjoni u mmarkat Dok B);

"Illi meta l-konvenut mar ghand l-attur sabiex din il-karta tigi ffirmata huwa kien issostitwixxa l-istess karta b'karta ohra li kien fiha kondizzjonijiet differenti (Dokument anness mac-citazzjoni u mmarkat Dok C);

"Illi l-attur kien iffirma l-istess karta bil-hsieb li kien fiha dak li ntqal lilu peress li huwa ma kienx jaf jaqra u jikteb u l-kontenut ta' l-istess dokument ma kienx inqara lilu;

"Illi madankollu huwa hallas l-ammont ta' erbghin (40) lira Maltin bhala kera peress li huwa kien diga gie mitlub jaghmel dan mis-sid u biex ma jaqlax kumplikazzjonijiet kien dispost, li jzid il-kera mhallsa;

"Illi ricentement huwa kien ircieva ittra minghand il-konsulent legali tal-konvenut fejn kien gie ordnat jivvaka l-istess fond stante li skond id-dokument imsemmi u mmarkat Dok 'C' il-kera kienet skadiet u l-konvenut ma kienx irid illi jgedded tali kera gdida;

"Illi kien wara li kien mar jiehu parir dwar din l-ittra li l-attur kien skopra x'kien ighid id-dokument Dok 'C' wara li l-avukat tieghu kien qralu u spjegalu l-kontenut tieghu;

"Illi ghalhekk l-attur kien hassu ttradut u mqarraq, li jiffirma l-istess l-istess Dok ‘C’ taht impressjoni totalment zbaljata, u li ffirma ghal xi haga li la kellu nteress u anqas ghalfejn jaccetta;

"L-attur talab lill-Qorti biex:

"1. Tiddikjara li l-attur iffirma l-istess skrittura markata Dok ‘C’ minghajr ma kien jaf x’fiha, u taht l-impressjoni zbaljata li kien qed jiffirma ghal xi haga ohra;

"2. Tiddikjara u tiddeciedi li l-istess skrittura mmarkata Dok ‘C’ hija daqstant nulla u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

"Bl-ispejjez kontra l-konvenut li gie ingunt in subizzjoni."

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut li in forza taghha eccepixxa illi:
"1. Illi t-talbiet attrici kienu infondati fil-fatt u fil-ligi, billi huwa kien jaf tajjeb x’qed jiffirma u la kellu zball u wisq anqas kien gie b’xi mod imqarraq.

"2. Illi konsegwentement l-iskrittura ta’ lokazzjoni kienet valida u anke t-tieni talba attrici kellha tigi michuda.

"Bl-ispejjez kontra l-attur li gie ngunt ghas-subizzjoni."

Rat is-sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-25 ta' Mejju 2006, li in forza taghha cahdet it-talbiet attrici, bl-ispejjez kontra l-istess attur;

Dik il-Qorti tat is-sentenza taghha wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:
"Illi din il-kawza hija bazata fuq allegazzjoni maghmula mill-attur li l-awment ta’ kera ghall-fond proprjeta` tal-konvenut, bit-termini kif stipulat bi skrittura privata tat-23 ta’ Mejju 2002, sar minghajr ma l-attur kien jaf x’fiha u taht impressjoni zbaljata ta’ l-istess attur u ghalhekk qeghdin jitolbu illi din l-iskrittura privata tigi dikjarata nulla u minghajr effett.

"Irrizulta li l-fond numru, 18, Triq Santa Maria, Qormi, huwa proprjeta` tal-konvenut George Felice. Illi dan il-fond kien ilu jinkera lil John Cini, missier l-attur ghal diversi snin. Irrizulta, li l-konvenut kien talab l-izgumbrament ta’ Cini fil-Bord li jirregola l-kera minhabba bdil fid-destinazzjoni tal-fond. Izda, fit-28 ta’ Gunju 2001, il-Qorti ta’ l-Appell cahdet din it-talba. (a fol 5 sa 20 tal-process).

"Illi sussegwentement, giet iffirmata karta li sservi bhala skrittura bejn iz-zewg partijiet, fejn kien hemm imnizzel li l-kera gholiet ghal LM40 u ghandha tithallas darba fis-sena, oltre ghall-kliem l-iehor (a fol 22). L-attur ipproceda bil-kawza odjerna stante li sostna li hassu ngannat ghax ma kienx jaf bil-kontenut ta’ din l-iskrittura. Min-naha l-ohra, il-konvenut eccepixxa li t-talbiet ta’ l-attur huma infondati fil-fatt u fil-ligi, billi huwa kien jaf x’iffirma, u ghalhekk la kien hemm qerq u anqas zball. Gie eccepit ukoll, li l-iskrittura ta’ lokazzjoni hija valida.

"Illi hawnhekk, japplikaw id-dispozizzjonijiet ta’ l-artikoli 966 ***et sequitur*** tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta’ Malta, li jirregolaw il-kuntratti. Ir-rekwiziti essenzjali biex kuntratt ikun jiswa huma stabbiliti fl-artikolu 966 tal-Kodici Civili, fejn wiehed mir-rekwiziti huwa proprju dak li jobbliga ruhu.

"L-artikolu 974 tal-Kap 16 jiddisponi:

"“Jekk il-kunsens ikun gie moghti bi zball, jew mehud bi vjolenza, jew b’ghemil doluz, ma jkunx jiswa.”

"Dwar dan l-artikolu, inghad fis-sentenza fl-ismijiet **Joseph Gatt vs Joseph Galea** deciza fit-22 ta’ Marzu 1965:

"“Kif gie drabi ohra deciz mill-Qrati taghna, il-kliem ma jkunx jiswa f’dan l-artikolu m’ghandhomx l-istess sinjifikat tal-kliem “ikun null” jekk il-kunsens ikun vizzjat ai termini ta’ l-imsemmi artikolu, l-att ikun invalidu, imma mhux anke null. Jekk hemm vizzju tal-kunsens, bhala konsegwenza, ikun vizzjat il-kuntratt bazat fuq dak il-kunsens, u l-vizzju jaghti lok ghal azzjoni ta’ nullita`, li in segwitu ghaliha, l-

kuntratt ghandu jaqa'. Pero' l-kuntratt ma jkunx inezistenti imma biss annullabbli, ghaliex l-izball, il-vjolenza u l-ghemil doluz, ma jimpedux l-ezistenza tal-kunsens.“

"Dan huwa l-insenjament tal-**Baudry - Lacantinerie,** Trattato di Diritto Civile, Delle obbligazioni, Vol I.para.98, li jghid in propozitu:

"“Allorche` la violenza presenta: caratteri indicati dall'art. 1112 (Cod. Civ. It. Art. 1112), vizia il consenso e quindi il contratto di qui e` base. Per tanto esse genera un azione di nullita` in seguito alla quale il contratto deve cadere. Il-contratto, notiamolo, non e inesistente, ma soltanto annullabile, poiche` la violenza non impedisce al consenso d'esistere ed al contratto di formarsi…….Le proposizioni contenute in questo testo o di qui si suppone l'esistenza non sono speciali allla violenza. Essi si applicano pure all errore e al dolo.”

(Ara wkoll P.A. **Anthony Joseph Bajada vs Pauline Lumb,** deciza fil-15 ta' Dicembru 1952, **Maria Tabone vs Maria Vincenza Mifsud et** deciza fil-15 ta' Frar 1954, u Appell, **Elena Agius vs Giuseppa Ciacio noe** deciza fit-3 ta' Frar 1936.)

"Fil-kaz in ezami, l-attur allega ghemil doluz da parti tal-konvenut. F'dan il-kuntest, ta' min isemmi l-artikolu 981 tal-Kap 16, li jipprovdi:

"(1) “L-ghemil doluz huwa mottiv ta' nullita` tal-ftehim, meta l-inganni maghmulin minn wahda mill-partijiet ikunu tali li minghajrhom l-parti l-ohra ma kinitx tikkuntratta.

"(2) “L-ghemil doluz ma jistax ikun prezunt, imma ghandu jigi ppruvat.”

"Fil-kawza fl-ismijiet **Reverendu Sacerdot Don Francesco Zammit et vs Av. Dottor Anthony Farrugia et** deciza fil-31 ta' Marzu 1967, il-Qorti ta' l-Appell Kummercjali qalet:

"“Biex azzjoni simili tirnexxi jrid qabel xejn jigi ppruvat illi kien hemm dolo da parti ta’ wiehed mill-kontendenti. Il-prova tad-dolo - il-ligi tghidu espressament - trid issir minn min jallegah, u l-intenzjoni li tqarraq hi essenzjali ghax id-dritt modern ma jammettix dolo oggettiv *‘in re ipsa’* hi espressa fil-kliem tal-artikolu 1024 tal-Kodici Civili, ‘inganni maghmulin minn wahda mill-partijiet’, illi fit-test Taljan ta’ l-artikolu 687 tal-Ordinanza Nru. VII tal-1868 kienu *“raggiri usati da uno dei contraenti.*”

"Illi ghal dik li hi definizzjoni tad-dolo ghadha tista’ tigi utilment ripetuta anke llum dik ta’ **Labcone** (fr.1 para. D.4.3.):
‘dolum malum esse omnens caliditatem fallaciam marburationem ad circumveriendum decipiendum alterum adhibitam.’

"Fi kliem iehor, id-***dolo*** jikkonsisti fir-rieda hazina ta’ wiehed mill-kontaenti li topera permezz ta’ qerq (‘raggiri’)….(Ara **Ian u Jacqueline konjugi Busuttil vs Carmen Taliana,** P.A. deciza fis-6 ta’ Dicembru 2002.

"Il-fattur ta’ qerq huwa kkunsidrat ukoll fl-artikolu 981(1) tal-Kodici Civili. Fil-kawza, **Innocenzo Galea vs M. Zammit** deciza mill-Qorti ta’ l-Appell fit-3 ta’ Dicembru 1919 gew insenjati l-principji kardinali tad-***dolo*** f’materja civili. Dawn kienu s-segwenti:

"a) li l-inganni kienu l-kawza determinanti li taw lok ghall-ftehim. (Ara **Alice Cassar Torregiani vs Albert R. Manche`** Appell Civili, 17 ta’ Marzu 1958).

"b) L-ezistenza ta’ l-element specifiku kostitwit mill-ingann uzat. (**Giovanni Farrugia Gay vs Emmanuele Farrugia Gay** P.A., 3 ta’ Mejju 1921).

"c) In-necessita` tal-prova tad-***dolo*** jew ***frode*** minn min jallegah. (**Joseph Mifsud noe vs Paul Tanti,** P.A. 4 ta’ Frar 1965, u **Joseph Galea et vs A.I.C. Walter Caruana Montaldo** Appell Civili, 14 ta’ Mejju 1971, **Vincenza Vassallo noe. vs L-Arkitett Edgar Caruana Montalto et** P.A. deciza fit-23 ta’ Ottubru 2001).

"Fil-kaz odjern, l-allegazzjoni maghmula mill-atturi kienet li l-kontenut ta' l-iskrittura datata 23 ta' Mejju 2002, fosthom, l-awment tal-kera ghall-fond mikri, kien sar ***ad insaputa*** ta' l-istess attur. Illi minn analizi li ghamlet il-Qorti tal-provi prodotti, waslet ghall-konvinciment li din l-allegata injoranza pretiza mill-atturi, ma gietx sostnuta bizzejjed bil-provi u bil-fatti. Illi fil-fatt, huwa indiskuss li l-attur mhux biss irrikonoxxa l-awment miftiehem b'dik l-iskrittura, imma wkoll ghamlu pagament ta' dan lill-istess konvenut, kif ikkonfermat Josephine Cini stess. (a fol 67).

"Dan apparti li l-oneru tal-prova f'kaz bhal dan kien kollu kemm hu mixhut fuq l-attur li kellu jipproduci fatti kredibbli ghall-allegazzjoni tieghu li l-iskrittura ***de quo*** kienet vizzjata b'ghemil doluz.

"Illi dan ma jirrizultax mill-atti tal-kawza, u l-attur naqas li jipprova dan l-ghemil doluz. Ukoll ta' min ighid, li x-xhieda ta' George Cini u Josephine Cini hija kunfliggjenti, fis-sens li John Cini xehed li huwa ghadda l-karta lil ohtu u din zammitha erbat ijiem (a fol 64). Min-naha l-ohra, Josephine Cini irrikonoxxiet il-fatt li kienet konxja li l-kera kienet telghet ghal Lm40 li kellha tithallas darba fis-sena, izda cahdet li hija zammet l-iskrittura ghal erbat ijiem, anzi qalet li sid il-post kien ha lura l-karta dak il-hin stess (a fol 67). Illi ghalhekk, dan ma jistax jitqies bhala provi sufficjenti ghaliex il-Qorti mhix sodisfatta mill-kredibilta` tax-xhieda in kwistjoni. Illi anqas ingiebet prova li l-karta ffirmata giet sostitwita b'karta ohra, hekk kif gie allegat fic-citazzjoni. Illi l-iskrittura, a fol 21 mhix iffirmata mill-partijiet, filwaqt li d-dokument a fol 22 huwa fil-fatt iffirmat miz-zewg partijiet.

"Il-Qorti hija tal-fehma li ma sar xejn ***ad insaputa*** ta' l-attur George Cini fil-ftehim tat 23 ta' Mejju 2002 u ghalhekk il-ftehim huwa vinkolanti bejn il-partijiet. Fil-kawza **Albert Brincat et vs Anthony Saliba et noe** deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-14 ta' Novembru 1993, gie deciz illi xhieda orali ma kellhiex tkun ammissibbli biex tispjega skrittura privata li kienet cara u bla ebda mod dubjuza. Illi l-fatt kien gie stabbilit ukoll fil-kawza **Gourmet Co. Ltd. et vs Mariano**

Vella deciza mill-Prim Awla Qorti Civili u konfermata mill-Qorti ta’ l-Appell fid-19 ta’ Novembru 2001, li l-iskrittura maghmula min-nies responsabbli ghall-vantaggi u obbligi tal-firmatarji li jridu jassumu r-responsabbilta` kollha ta’ dak li ffirmaw – ***qui sentit commodum sentire debet et onus*."**

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' l-attur li in forza taghha, ghar-ragunijiet minnu premessi, talab li din il-Qorti joghgobha tirrevoka s-sentenza ta' l-ewwel Qorti, u b'hekk filwaqt li tilqa' it-talbiet attrici tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut appellat, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-istess konvenut appellat;

Rat ir-risposta tal-konvenut li in forza taghha, ghar-ragunijiet minnu premessi, talab lil din il-Qorti biex tichad l-appell ta' l-attur appellant u tikkonferma minflok is-sentenza appellata fl-ismijiet premessi, bl-ispejjez kontra l-appellant;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat;

Illi f'din il-kawza l-attur qed jitlob li jhassar skrittura ta' lokazzjoni li hu ffirma fit-23 ta' Mejju, 2002. Mhux qed jikkontesta l-firma tieghu fuq dak id-dokument, izda qed jallega li hu gie ngannat mill-konvenut u ffirmaha "taht l-impressjoni zbaljata li kien qed jiffirma ghal xi haga ohra."

L-attur kellu gia` l-kirja tal-fond 18, Triq Santa Marija, Qormi, u kien ihallas kera ta' Lm13 kull sitt xhur. Sid il-fond, il-konvenut, ipprova jizgumbrah, izda t-talba giet michuda b'decizjoni ta' din il-Qorti (Sede Inferjuri) tat-28 ta' Gunju, 2001. Wara din id-decizjoni, sid il-kera, avvicina lill-attur u qallu li issa ghadda kollox, izda li xtaq jirranga fuq il-kera. Fil-fatt ghaddielu karta li fiha indika x'ried ibiddel fil-kirja, cioe`, li l-attur ma jdahhal lil hadd joqghod mieghu, li l-kera tizdied u li l-attur jobbliga ruhu li

jzomm il-post fi stat tajjeb. Peress li l-attur ma jafx jaqra, zamm il-karta ghandu sakemm inqratlu.

Ghall-ewwel l-attur ma ried ibiddel xejn mill-posizzjoni li kien, izda peress li l-konvenut baqa' jiffittah u z-zieda fil-kera proposta kienet biss li l-kera tkun Lm40 fis-sena, indika l-qbil tieghu mal-proposta tal-konvenut li jvarja l-kondizzjonijiet tal-kirja. Wara dan, il-konvenut tah karta ohra, li kienet forma ta' kirja gdida, u l-attur iffirmaha. L-attur issa qed jitlob li jhassar din il-kitba ghax jallega li hu qatt ma ried jiffirma ghal kirja gdida, izda biss li jbiddel il-kondizzjonijiet tal-kirja l-antika.

L-ewwel Qorti, fis-sentenza taghha, osservat li l-attur ma rnexxielux juri li gie ingannat, u hu ffirma l-iskrittura ghax ried u meta kien jaf x'kien fiha.

L-attur interpona appell, u qed jattakka, bazikament, l-apprezzament li ghamlet l-ewwel Qorti tac-cirkostanzi tal-kaz, u qed jinsisti li hu ma kienx jaf x'fiha l-karta li ffirma.

Trattat l-appell, din il-Qorti tosserva li biex parti jirnexxiela twaqqa' kuntratt fuq il-bazi li ffirmat l-istess "taht impressjoni zbaljata", irid juri li dak l-izball kien skuzabbli. Huwa pernicjus ghall-istabbiltia` tal-kuntratti li kontraent ihassar ftehim meta l-izball ikun jista' jigi agevolment verifikat.  Gia` b'sentenza moghtija minn din il-Qorti fis-7 ta' Novembru 1933, fil-kawza **Pisani v. Mamo** intqal li "*la dottrina da accettarsi sulla soggetta materia e` quella secondo qui l'errore non puo` addursi quando e` effetto di grande negligenza, per cui il contraente avrebbe potuto accorgersi dell'errore anche con lieva diligenza, perche` in tal caso e` da applicarsi la massima qui sua culpa damnum sit non videtur damnum sentire*" (ara wkoll is-sentenza ta' din il-Qorti fil-kawza **Cachia v. Vassallo** moghtija fl-20 ta' Ottubru, 1961).

Fil-kawza **Piscopo v. Filletti**, deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fis-16 ta' Gunju 2003, gie konfermat li l-izball irid ikun sostanzjali u skuzabbli, u li ma hemmx zball skuzabbli dak li wiehed jaqa' fih meta l-fatti li ghalihom jirriferixxi dak l-izball kienu facilment accertabbli. F'dik il-

kawza l-attur xtara vettura *second hand*, u qaghad fuq il-konvenut dwar kemm il-vettura kienet ilha fit-triq, u la insista li jara l-*log book* u lanqas ma ghamel accertamenti. Il-Qorti ghamlet dawn l-osservazzjonijiet:
"Fil-fehma tal-Qorti meta l-attur ma hax il-briga li jezamina l-logbook jew jaghmel l-accertamenti l-ohra tieghu, qabel ma ha konsenja tal-vettura u hallas taghha, ix-xiri ghamlu, kif jghid il-**Vidari** ("Corso di Diretto Commerciale, Vol. III p. 467) "*a rischio e pericolo suo*". Dan anke ghaliex ma messux qaghad fuq is-semplici dikjarazzjonijiet ta' min beghlu, u "*allora se egli si ingannera`, peggio per lui, ghiacche non dovrebbe imputare di proprio danno se non alla propria ignoranza o negligeza*." Kif inghad tant tajjeb fis-sentenza "**Francis Penza -vs- John Mallia**", Appell, 6 ta' Mejju 1991, l-imprudenza u l-leggerezza tal-konraenti mhix raguni ta' annullament ta' kuntratt."

F'dan il-kaz, l-attur ukoll, jekk verament ma kienx jaf x'kien qed jiffirma, zbalja meta qaghad fuq il-konvenut u haseb li l-iskrittura li ffirma kienet bhall-ewwel karta li nghata f'idejh. Apparti l-fatt li d-differenza bejn iz-zewg dokumenti hija wahda palezi, anke ghal min ma jafx jaqra, jekk l-attur ma jafx jaqra kellu jaghmel l-accertamenti mehtiega biex jifhem x'qieghed jiffirma. Kif sostniet din il-Qorti (Sede Inferjuri) fil-kawza **Cilia v. Farrugia**, deciza fid-29 ta' Novembru 1958, in-nuqqas ta' persuna li ma tkunx taf taqra, li tiehu passi mehtiega biex ittra ta' piz legali tigi mfissra lilha sewwa, tikkostitwixxi traskuragni ampja u htija ta' nuqqas ta' dilgienza u attenzjoni xierqa f'ghajnejn il-ligi.

F'dan il-kaz, din il-Qorti lanqas ma hi konvinta li l-attur ma kienx jaf x'fiha l-karta li l-konvenut ghaddielu ghall-firma. Wara li ffirma l-iskrittura, ghaddiha lill-ohtu li tghix mieghu u li tiehu hsieb li jinqrawla l-ittri mill-girien peress li hi wkoll ma tafx taqra. Il-konvenut jghid li l-iskrittura giet ritornata lilu tmient ijiem wara, waqt li l-attur jghid li ohtu zammitha ghal erbat ijiem qabel ma rritornata. F'kull kaz, kien hemm zmien bizzejjed biex l-iskrittura tinqralu u tigi lilu spjegata. Tant kien jaf x'fiha dik l-iskrittura li wara li ffirmaha hu beda jhallas il-kera bir-rata l-gdida ta' Lm40 fis-sena fit-termini ta' l-iskrittura.

Din il-Qorti jidhrilha li l-attur kien jaf ghalxiex kien qed jiffirma, pero`, hu probabbli li ma apprezzax l-import legali taghha. Jekk hu hekk, it-tort ma hu ta' hadd hlief tieghu stess, ghax hu qabad u ffirma dokument ta' piz legali minghajr ma talab parir professjonali dwar l-effetti taghha.

Dina l-Qorti trid taghmilha cara li hi mhix, f'dawn il-proceduri, qed tippronunzja ruhha dwar l-effetti legali ta' l-iskrittura tat-23 ta' Mejju 2002, ghax mhux il-meritu ta' din il-kawza. L-attur, b'din il-kawza, qed jitlob it-thassir ta' l-iskrittura ghax probabilment, wara li ffirmaha, inghata parir li dik l-iskrittura tkun tista' tinftiehem bhala kirja gdida maghmula wara l-1995, u allura l-inkwilin ma jkunx protett bil-ligijiet specjali tal-kera. Din il-Qorti mhux qed tidhol f'din il-kwisjoni, u jekk dik l-iskrittura ta' Mejju 2002, ghandhiex titqies bhala kirja gdida, jew semplici modifikazzjoni tal-kirja l-antika li kellu/ghandu l-attur, fid-dawl ta' l-intenzjoni tal-partijiet, qed jibqa' impregudikat.

Ghalkemm mhux car jekk l-attur hux qed jibbaza t-talba tieghu fuq ingann, jista' jinghad li anke f'kaz ta' raggiri wzati mill-parti l-ohra, ikun hemm lok ghat-thassir tal-ftehim jekk l-izball li taqa' fih il-parti l-ohra ikun ukoll skuzabbli (ara, per ezempju, il-kawza **Buhagiar v. Topside Ltd**, deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fit-3 ta' April, 2008). Gia` intwera li, f'dan il-kaz, l-allegat zball mhux wiehed skuzabbli.

Inoltre biex jigi stabbilit u pruvat il-qerq, trid issir il-prova illi l-parti l-ohra uzat *scienter* raggiri frawdolenti u artifiziji li jkunu gravi. Kif qalet il-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Galea et v. Caruana Montaldo**, deciza fis-16 ta' Dicembru 1970,
"id-dolo jirnexxi meta ma jhallix il-vittma zmien u hsieb biex jirrezisti, anzi jnehhi minn mohhu l-icken idea li hemm bzonn ta' rezistenza u garanzija iktar minn dik prestata mill-persuna tal-kontraent l-iehor u tal-fiducja risposta fiha."

Dan jattalja mal-hsieb traccjat fis-sentenza **Farrugia Gay v. Farrugia Gay**, deciza wkoll mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fit-3 ta' Mejju 1921, fejn jinghad li
"occorre un elemento specifico costituito dalle false rappresentazioni, dagli artifizi fraudolenti, dallo inganno, usati come mezzi per raggirare la scarsa intelligenza dell'altro contraente."

Issa, f'dan il-kaz ma jirrizultawx xi raggiri gravi jew impellenti. Il-konvenut ma ssorprendiex lill-attur b'dokument u talbu li din tigi ffirmata dak il-hin u quddiemu; tah l-iskrittura f'idejh u tah iz-zmien tieghu biex jaqraha u jiffirma. *Ex admissis* il-karta damet f'idejn l-attur jew ohtu erbat ijiem qabel ma giet ritornata lill-konvenut, u kwindi ma jistax jinghad li kien hemm raggiri frawdolenti bi hsara ta' l-attur. Jista' ikun li l-konvenut kien in *mala fede*, pero`, kif osservat il-Prim Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Piscopo v. Filletti**, aktar qabel imsemmija,
"Ikun tassew facli f'kazijiet konsimili kieku kellu jigi accettat illi bl-iskuza ta' l-allegata *mala fede da parte* ta' wiehed mill-kontraenti, il-kontraent l-iehor japprofitta ruhu biex jezimi ruhu mill-obbligu li ma jirrispettax il-pattijiet jew biex ihassar u jannulla ftehim konkjuz."

Il-fatt li l-attur seta' kellu "impressjoni zbaljata" mhix, wahedha, raguni ghat-thassir tal-ftehim. Fil-kawza **Borg noe v. Grima noe et**, deciza mill-Qorti tal-Kummerc fit-3 ta' Gunju 1994, il-konvenut ukoll allega li mhux marbut b'garanzija solidali ghal dejn li nghata lill-konvenut l-iehor, ghax meta ffirma l-iskrittura relattiva kien taht "l-impressjoni" li kien qed jiffirma dokument iehor. Il-Qorti, pero` ma accettatx dan l-argument ghax qalet li, f'kull kaz, zball irid ikun skuzabbli, u jekk hu veru li haseb hekk,
"jibqa' li kien traskurat ghax iffirma minghajr ma qara l-karta jew talab li tigi spjegata lilu."

Dina l-Qorti, ghalhekk, ma tarax li hemm lok ta' thassir ta' l-iskrittura in kwistjoni, u l-appell qed jigi michud.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi tiddisponi mill-appell interpost mill-attur billi tichad l-istess u tikkonferma s-sentenza ta' l-ewwel Qorti.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu mill-attur appellant.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------